Eduskunnan liikenne- ja viestintävaliokunta
LiV@eduskunta.fi

Lausuntopyyntönne 13.2.2026 Dnro VNS 8/2025 vp.

Lausunto Valtioneuvoston selonteko kansallisesta energia- ja ilmastostrategiasta

Pohjois-Karjalan maakuntaliitto kiittää mahdollisuudesta lausua Valtioneuvoston selonteon sisällöstä ja lausuu alla oleviin aiheisiin.

Selonteossa on useita kohtia, joilla on merkitystä Pohjois-Karjalan maakunnalle. Pääministeri Petteri Orpon hallituksen ohjelman tavoite nostaa Suomi puhtaan energian edelläkävijäksi Euroopassa on erittäin hyvä. Samoin uusiutuvan energian käytön lisäämisen päätavoite niin, että sen osuus energian loppukulutuksesta nousee yli 50 prosenttiin 2020-luvulla on hyvä. Pohjois-Karjala on tässä asiassa edelläkävijä maakunta, sillä vuonna 2024 Pohjois-Karjalan uusiutuvan energian osuus primäärienergian kulutuksesta oli 73 %.

Keskeisenä osana ilmastotavoitteita on teollisuuden energiasiirtymä ja investointien edistäminen. Vetytalous mainitaan tärkeäksi välineeksi teollisuuden ja liikenteen energiamurroksessa ja puhtaan siirtymän mahdollisuuksien hyödyntämisessä. Tähän liittyy biogeenisen hiilidioksidin talteenotto ja hyödyntäminen yhdessä vedyn tuotannon kanssa. Nämä ovat Pohjois-Karjalan kannalta erityisen tärkeitä. **Biogeenisen CO_2 sitomisen potentiaali Pohjois-Karjalassa on jopa puolitoistakertainen verrattuna koko maakunnan vuotuisiin kasvuhuonekaasupäästöihin nähden eli hyvin merkittävä. Sen sijaan maakuntaa haastaa uusiutuvan energian kehittämisessä tuulivoimatuotannon sijoittumishaasteet maakuntaan tutkavaikutusten vuoksi sekä sähkönsiirtoverkon rajoittuneisuus. Näihin haasteisiin on vahvasti tartuttu, ja lopullisia päätöksiä tuulivoimakompensaatioalueesta sekä 400 kV voimajohtolinjasta välillä Huutokoski-Kontiolahti Investointipäätös) tarvitaan valtion taholta pikaisesti elinvoimaedellytysten ja omaehtoisen kehittämisen turvaamiseksi.** Sähköverkoin osalta toimia tarvitaan myös Vaaralinjan määrätietoiseksi kehittämiseksi Kainuusta Pohjois-Karjalan kautta Etelä-Karjalaan. Nämä pari asiaa yhdessä varmistavat sen, ettei Pohjois-Karjalassa pystytä vastaamaan tasaveroisesti muiden alueiden kanssa uusiutuvan sähköntuotannon kehittämiseen ja lisäämiseen puhtaan teollisuuden lisäämiseksi ja tarvittavien investointien varmistamiseksi.

Selonteossa nostetaan hyvin esille sähkön siirto- ja jakeluverkon toimivuus ja riittävyys energiamurroksen perustana ja Suomen kilpailuetuna. Tässä tulee varmistaa se, että asia on kunnossa jokaisella alueella: sähköntuotannolle ja siirtokapasiteetille tulee olla yhdenvertaiset mahdollisuudet kaikissa maakunnissa.

Energian huolto- ja toimitusvarmuudesta huolehtiminen on tärkeää, koska kriisitilanteessa mahdolliset puutteet vaikuttavat kansalaisiin ja yrityksiin ovat nopeasti dramaattisia. Tämä on hyvin nostettu selonteossa esille. Edellisessä kappaleessa mainitut haasteet uusiutuvan energiantuotannon lisäämisessä ja sähkönsiirrossa ovat olennainen kysymys huoltovarmuuden säilyttämisen kannalta. Huoltovarmuuteen

kuuluu myös huolehtiminen siitä, että Suomessa riittää sähköä kohtuulliseen hintaan myös tuulettomien pakkasjaksojen aikana. Tämä on mainittu selonteossa ja on hyvä tavoite. Pohjois-Karjalassa on hyvät mahdollisuudet tuulesta riippumattoman aurinkoenergian tuotannolle ja Pohjois-Karjalan maakuntakaavassa 2040 on selvitetty ja osoitettu aurinkovoimaloille sopivia alueita.

Erittäin kannatettavana Pohjois-Karjalan maakuntaliitto pitää esille nostettua hallituksen päätöstä kehittää hiilinielujen ja hiilivarastojen laskentaa myöntämällä rahoitusta hiilinielujen ja -varastojen tutkimuksen ja havainnointijärjestelmän kehittämishankkeelle. Maankäyttösektorin kasvihuonekaasutaseen laskentaan liittyy vielä tällä hetkellä liikaa epävarmuustekijöitä, mikä heikentää luottamusta laskennan tuloksiin ja vaikeuttaa siten ilmastoon liittyvää päätöksentekoa. Tällä on suuri vaikutus myös elinkeinoelämän kehittämiseen. Luotettavaa ja muun EU alueen kanssa yhdenvertaista ja samalla laskentatasolla toteutettavaa laskentaa tarvitaan ennen muuta LULUCF asetuksessa asetetun tavoitteen seurantaan. Tällä hetkellä laskentatavoissa on liian suurta vaihtelua EU:n jäsenmaiden kesken. Laskennan tulokseen on suuri merkitys esimerkiksi sillä, onko laskennassa mukana ilmastonmuutoksen vaikutukset vai ei. Tämä tulee hyvin esille, kun vertailee Luonnonvarakeskuksen julkaisemia virallisia laskentatuloksia (ilmastonmuutos mukana (EU:n edellyttämä korkein laskentataso)) ja Suomen ympäristökeskuksen tekemää laskentaa (ei ilmastonmuutosta mukana).

Metsien hiilinieluun vaikuttaa ilmastonmuutoksen lisäksi myös metsien käyttö ja -hoito. Pohjois-Karjalassa on maailmanluokan tutkimusta ja osaamista liittyen metsien ilmastokestävään hoitoon ja käyttöön ja tämän osaamisen hyödyntäminen täydessä mitassaan on tarpeellista. Selonteossa nostetaan esille hallitusohjelman linjaus, ettei metsien käyttöön tulla esittämään vähennyksiä. Tämä tarkoittaa sitä, että ilmastokestävä metsienhoito on tulevaisuudessa entistä tärkeämpää, mikäli haluamme säilyttää metsiemme hiilinielut samalla kun turvaamme niiden talouskäytön ja samalla ylläpitää luonnon monimuotoisuutta.

Kasvihuonekaasujen vähentämisessä mainitaan yhtenä työkaluna päästökauppa. Onnistuessaan se ohjaakin päästöjen vähentämiseen ja mahdollisuuteen myydä päästöoikeuksia osana tulonmuodostusta. Järjestelmä on kuitenkin hyvin monimutkainen eikä sen vaikutuksista ilmastonmuutoksen hillintään ole täyttä varmuutta. Yksinkertaisempaa olisi kannustaa päästöjen vähentämiseen ilman kompensoinnin mahdollisuutta. Tämä kannustaisi myös paremmin puhteiden innovaatioiden ja investointien tekemiseen.

Selonteossa on mainittu kivihiilen polttoon perustuva energiantuotanto osana huoltovarmuutta. Pohjois-Karjalan maakuntaliitto huomauttaa, että kivihiilen poltolla on suuret päästöarvot. Kivihiili on korvattavissa biohiilellä, mikä on uusiutuvaan luonnonvaraan perustuva energialähde. Sen tuotannosta ja käytöstä syntyvät biogeenisen CO_2 päästöt voidaan ottaa talteen suoraan poltosta ja käyttää hiilineutraalien tuotteiden, kuten hiilineutraalin betonin, sekä vetytalouden tarpeisiin. Syntyvä hukkalämpö puolestaan on suoraan hyödynnettävissä osana kaukolämpöverkostoa. Pohjois-Karjalan maakuntaliitto kiittää valtioneuvostoa siitä, että metsäbiomassan merkitys Suomessa uusiutuvan energian raaka-aineena on edelleen

huomioitu, sillä kestävästi tuotettu metsähake on edelleen tärkeä raaka-aine kuntien kaukolämmön tuotannossa.

Liikenteen polttoaineiden osalta tavoitteena on nostaa jakeluvelvoitetaso 34 %:iin vuoteen 2030 mennessä. Tämä on ilmastotavoitteiden kannalta hyvä ja tarpeellinen toimi, mutta Pohjois-Karjalan kaltaisen maakunnan näkökulmasta haasteeksi tulee nousemaan polttoaineen hinta. Uusiutuvan tai sen osuutta painottavan polttoaineen hinnan tulisi olla fossiilista versiota halvempi, muuten sen käyttö ei tule yleistymään. Pohjois-Karjala on maakunta, mitä leimaavat pitkät välimatkat, heikko seutukunnittainen joukkoliikenne, korkea työttömyys, alhainen tulotaso ja ikääntyvä väestö. Tämä tarkoittaa sitä, että yksityisautoilulla on suuri merkitys väestön liikkumisessa ja alueen sisäisessä saavutettavuudessa eikä maksukyky liikenne-energiasta ole korkea. Mikäli vaaditun sekoiteosuuden sisältävästä polttoaineesta tulee ainoa tarjolla oleva vaihtoehto yksityisautoilulle ilman selkää kompensaatiota hinnassa, tulee liikenneköyhyys nousemaan merkittävästi Pohjois-Karjalassa. Joukkoliikenteen kehittäminen maaseutu- ja harvaanasutuilla alueilla tulisi olla yhtä tärkeä kehitettävä kohde kuin kaupunkialueilla.

Selonteossa viitataan KEITO-hankkeen tuloksiin ja siinä tehtyihin kansalaiskyselyihin. Niiden mukaan valtaosa vastanneista ei aio toteuttaa ladattavan hybridiauton (54 %) tai täyssähköauton hankintaa (55 %). Tämä tulos pitää Pohjois-Karjalan maakunnan osalta varmasti paikkansa edellä mainituista syistä. Vuonna 2029 voimaantuleva sähkön tehomaksu tulee lisäämään tätä haastetta nostaessaan sähköautojen lataamisen kustannuksia. Kotitalouksien, joilla on lämmitysmuotona sähkölämmitys, lämmityskuluja tehomaksu tulee nostamaan merkittävästi talvikuukausina. Sähköauton hankinta ei siinä tilanteessa ole kannattavaa. Lisäksi sähköautojen hankintahinta on edelleen liian korkea monille Pohjois-Karjalan asukkaille. Kansallisessa ilmasto- ja energiastrategiassa tulisi tuoda selkeästi esille Pohjois-Karjalan kaltaisten maakuntien mahdollisuudet toteuttaa strategian autoilulle asetettuja tavoitteita ja myös toimia, joilla haasteita voidaan hallita ja ratkaista.

Biokaasun tuotannon lisääminen mahdollisuudet on hyvin otettu selonteossa huomioon nostamalla esiin maatalouden, yhdyskuntien ja teollisuuden jätteiden ja sivuvirtojen hyödyntäminen energian toimitus- ja huoltovarmuuden turvaamisessa sekä energiasiirtymän ohella myös maatalouden ravinneomavaraisuuden, kiertotalouden ja lannan hyödyntämisen ratkaisuissa. Tämä sopii hyvin Pohjois-Karjalan elinkeinojen kehittämisen osaksi. Mahdollista liikennekäytön lisäämistä ajatellen, lisäpanoksia tarvitaan myös biokaasun jakeluverkoston kehittämiseen. Liikenteen sähköistyessä tarvitaan myös kiinnittää huomiota näihin muihin vaihtoehtoisiin uusiutuviin polttoaineisiin.

Pohjois-Karjalan maakuntaliitto

Markus Hirvonen
maakuntajohtaja

Lisätietoja:
Sari Koivula, metsä- ja ilmastoasiantuntija
sari.koivula@pohjois-karjala.fi
puh. 040 5186326

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu. Voitte tarkastaa allekirjoituksen oikeellisuuden kirjaamosta.